

Tilburg,

tijdschrift voor geschiedenis,
monumenten en cultuur
Verschijnt driemaal per jaar

Jaargang 26, nr. 2
september 2008

Uitgave

Stichting tot Behoud van
Tilburgs Cultuurgoed
K.v.K.: S 41096029 • ISSN: 0168-8936

www.historietilburg.nl

Redactie

Ronald Peeters (eindredactie)
Jeroen Ketelaars, Rob van Putten

Redactiesecretariaat

Ronald Peeters
Montfortanenlaan 96
5042 CX Tilburg
rpeeters@historietilburg.nl

Abonnement

€ 14,50
Losse nummers
verkrijgbaar in de
boekhandel (€ 4,95)
Abonneren door
overmaking op de
rekening van de Stichting
tot Behoud van Tilburgs
Cultuurgoed te Tilburg

Gironummer 5625554
AMRO-bank rek.nr.
42.81.63.343
onder vermelding van
'abonnement 2008'

Omslagfoto:

De Tongerlose hoef in 2008
(foto Ronald Peeters)

Vormgeving

Ronald Peeters

Opmaak en druk

Drukkerij Gianotten B.V., Tilburg

Ten geleide

De landelijke Open Monumentendag biedt ook voor de redactie van *Tilburg, tijdschrift voor geschiedenis, monumenten en cultuur* steeds weer een mooie gelegenheid om de schijnwerper te richten op mooie of interessante plekjes en gebouwen in Tilburg. Aansluitend bij het Open Monumentendag-thema van 2008, 'Sporen', heeft de redactie voor dit nummer van *Tilburg* dan ook een uitgebreide fietsroute uitgezet die langs tal van 'sporen van het Tilburgs verleden' voert.

Ook het artikel van kunsthistorica en archeologe Claar Rodenburg sluit aan bij het thema van de Open Monumentendag. In haar bijdrage 'Spoorloos? Stand van zaken van de archeologie in Tilburg' neemt zij het Tilburgse monumentenbeleid onder de loep zoals dat voortvloeit uit de in 2007 in werking getreden Wet op de archeologische monumentenzorg. Rodenburg behandelt daarbij enkele op Tilburgs grondgebied uitgevoerde onderzoeken, zoals die naar de omgrachte hoeve op het Udenhoutse landgoed De Mortel, de archeologische sporen op het HaVeP-terrein aan de Oude Goirleseweg en Huize Moerenburg.

Dat historisch onderzoek een steeds voortschrijdend proces is, waarbij ruimte moet zijn om eerder ingenomen standpunten bij te stellen als nieuwe bronnen daarom vragen, blijkt uit de bijdrage van Lauran Toorians in dit nummer van *Tilburg*. Eerder had Toorians zich kritisch uitgelaten over de betekenis die Jan Trommelen aan het toponiem Bedbuer gaf. Kon Toorians destijds niet meegaan met Trommelens interpretatie van Bedbuer als 'gebedshuis' of 'kerk', na nieuwe literatuur op het spoor te zijn gekomen kan de historicus en taalkundige uit Loon op Zand Trommelen een eind tegemoet komen. In zijn artikel 'Fabrikant Christiaan Mommers en zijn hond' neemt Ton Wagemakers de manier waarop de negentiende-eeuwse textielabrikant met zijn hond omging als uitgangspunt voor een poging om een inkijkje te krijgen in Mommers' karakter. Het levert een frisse 'dialog' op waaruit Mommers als een wat hooghartige persoonlijkheid naar voren komt.

Helaas is dit tweede nummer van *Tilburg* ook het nummer waarin wij afscheid nemen van prof.dr. Harry van den Eerenbeemt, die op 7 juli jongstleden op 78-jarige leeftijd overleed. Uit een 'In memoriam' van de hand van Peter Nissen blijkt maar weer eens hoeveel Van den Eerenbeemt voor onze stad heeft betekend.

De redactie

Inhoud

- 39 **Rob van Putten, Jeroen Ketelaars en Ronald Peeters:**
Fietsroute 'Sporen van het Tilburgs verleden'
- 56 **Claar Rodenburg:**
Spoorloos? Stand van zaken van de archeologie in Tilburg
- 63 **Lauran Toorians:**
Nogmaals Bedbuer. Een verdwenen plaats van gebed
- 65 **Ton Wagemakers:**
Fabrikant Christiaan Mommers en zijn hond. Een biografisch fragment
- 69 **Peter Nissen:**
In memoriam Harry van den Eerenbeemt
- 70 **Tilburg kort:**
Tilburg signalement LXI
Met Job op pad
Bladeren door Tilburg
Koninklijke onderscheiding voor Ronald Peeters

In memoriam

Harry van den Eerenbeemt

Peter Nissen *

* Peter Nissen is hoogleraar
Cultuurhistorie van het
Christendom aan de
Universiteit van Tilburg.

**Op maandag 7 juli 2008 is in het
zorgcentrum Joannes Zwijsen te Tilburg,
waar hij sinds een goed halfjaar verbleef,
op 78-jarige leeftijd de historicus prof. dr.
Harry van den Eerenbeemt overleden.
Op vrijdag 11 juli werd hij, na een twee uur
durende afscheidsviering in de Heikese kerk,
te rusten gelegd op het oude kerkhof aan
de Bredaseweg, in zekere zin 'zijn' kerkhof,
want het heeft dankzij Van den Eerenbeemts
inzet ('heiligen gaan niet naar de hel') in de
jaren zeventig zijn karakteristieke beelden
op de kerkhofmuur behouden.**

Harry van den Eerenbeemt was een nieuwjaarskind. Op 1 januari 1930 in Roosendaal geboren en opgegroeid in Vught, studeerde hij geschiedenis in Nijmegen, waar hij op 25-jarige leeftijd promoveerde. Meteen daarna werd hij in Tilburg medewerker van een van zijn Nijmeegse leermeesters, professor Verberne, die zijn Nijmeegse leerstoel combineerde met een leeropdracht in de politieke, economische en sociale geschiedenis te Tilburg. Bijna veertig jaar bleef Harry van den Eerenbeemt verbonden aan de instelling die tot 1986 Katholieke Hogeschool Tilburg heette, tot 2001 Katholieke Universiteit Brabant en sindsdien Universiteit van Tilburg. In 1956 volgde hij Verberne op als lector en in 1961 werd hij op 31-jarige leeftijd al hoogleraar. In 1965-1966 was hij rector magnificus. De Tilburgse universiteit had geen eigen geschiedenisopleiding. Dat betekende enerzijds dat Harry steeds voor zijn vak en zijn kleine staf heeft moeten vechten, maar tegelijk gaf het hem ook de nodige vrijheid om zich bezig te houden met de dingen die hij belangrijk vond. Een daarvan was de begeleiding van promovendi: Harry van den Eerenbeemt is maar liefst 48 keer promotor geweest, waaronder één keer van een erepromotie (de historicus Brugmans in 1977). Veel van de door hem begeleide proefschriften hadden betrekking op de geschiedenis van Noord-Brabant. Daarnaast zette Harry zich ook buiten de universiteit

in voor de bevordering van het historisch onderzoek in deze provincie. In 1956 startte hij de reeks *Bijdragen tot de sociale en economische geschiedenis van het Zuiden van Nederland*, in 1964 voortgezet onder de kortere en tegelijk ruimere naam *Bijdragen tot de geschiedenis van het Zuiden van Nederland*. Twaalf delen verschenen er in de eerste reeks en honderd in de tweede. Daarnaast was Harry de spil van het project dat bij het tweehonderdjarige bestaan van de provincie uitmondde in een driedelige *Geschiedenis van Noord-Brabant*, voor een belangrijk deel geschreven door historici uit zijn stal.

Aan de Tilburgse geschiedschrijving heeft hij bijgedragen met studies over de industriële ontwikkeling, over de jonge Vincent van Gogh, over het bankieren en over de armenzorg in de stad. Velen kennen ook het boekje dat hij in 1968 samen met Frans van Puijenbroek schreef bij foto's van Henri Berssenbrugge, *Pronte mensen. Leven in Tilburg van toen*. In zijn afscheidscollege in 1995 schetste hij zijn ideaalbeeld van de Tilburgse universiteit 'als een nieuwe St. Jan maar dan te Tilburg, waarheen men ter bedevaart gaat om het eigene te toetsen aan dat van anderen, te plaatsen binnen een algemeen historisch kader en zo weer verrijkt naar huis terug te keren'. Alleen in zo'n wisselwerking tussen universiteit en samenleving zou de universiteit echt een 'campus' zijn, in de zin van een 'open veld'.

In de stad Tilburg maakte Harry van den Eerenbeemt zich, behalve voor de beelden op de kerkhofmuur, verdienstelijk voor het behoud van de Tongerlose Hoef en de Oliemeulen en voor de restauratie van de Hasseltse kapel. Hij was dan ook ereburger van Tilburg, drager van de Van Lanschotprijs en de zilveren legpenning, daarnaast drager van de bronzen legpenning van Brabants Heem, ridder in de orde van de Nederlandse Leeuw, commandeur in de orde van de H. Gregorius de Grote en ereburger van de provincie Noord-Brabant. De dankbaarheid van stad en provincie voor het vele werk dat hij heeft verzet, bleek nog eens tijdens de uitvaart, die bijna een Brabantse staatsbegrafenis leek.